

Sestrinstvo u javnosti: realna slika profesije

Nursing in public: a real image of the profession

Gusar Ivana¹, Zubčić Marija², Šare Sonja^{1,3}, Marnika Vesna²

¹Sveučilište u Zadru, Odjel za zdravstvene studije, Splitska 1, 23 000 Zadar, Hrvatska

¹University of Zadar, Department of health studies, Splitska 1, 23 000 Zadar, Croatia

²Opća bolnica Zadar, Bože Peričića 5, 23000 Zadar, Hrvatska

²General Hospital Zadar, Bože Peričića 5, 23000 Zadar, Croatia

³Medicinska škola Ante Kuzmanića Zadar, Franje Tuđmana 24G, 23000 Zadar, Hrvatska

³Medical School Ante Kuzmanića Zadar, Franje Tuđmana 24G, 23000 Zadar, Croatia

Sažetak

Cilj: Istražiti i prikazati realnu sliku sestrištva u općoj populaciji. Ispitati upoznatost i mišljenje opće populacije o djelokrugu rada i razini samostalnosti medicinskih sestara.

Metode: U studiju je uključeno 111 ispitanika, od kojih je 46 muškog i 65 ženskog spola, prosječne životne dobi od 40,05 godina. Upotrijebljen je originalni anketni upitnik. Odgovori su analizirani s obzirom na specifičnost pitanja i područje na koje su se pitanja odnosila.

Rezultati: Analiza rezultata upućuje kako opća populacija misli da dobro poznaje sestrišnu profesiju, kao i da poznaje djelokrug rada medicinskih sestara vezan uz prevenciju i promociju zdravlja. Većina ispitanika smatra da medicinske sestre trebaju samostalno izvršavati poslove vezane uz promidžbu i prevenciju zdravlja te da se trebaju više afirmirati u društvu.

Rasprava i zaključci: Opća populacija je zadovoljavajuće upoznata sa sestrišnom profesijom, kao i djelokrugom rada medicinskih sestara vezanim uz prevenciju i promociju zdravlja. Može se zaključiti da je kod opće populacije prisutna pozitivna slika profesije. Međutim, za detaljnije analize i donošenje značajnijih zaključaka potrebno je kontinuirano praćenje percepcije sestrištva u općoj populaciji na većem uzorku ispitanika i većem teritorijalnom području.

Ključne riječi: sestrištvo • opća populacija • djelokrug rada • samostalnost

Kratki naslov: Realna slika sestrišne profesije

Abstract

Objective: Investigate and present realistic image of nurses in the general population, examine the knowledge and opinion of general population about the scope of work and the level of independence of nurses.

Methods: A random sample of 111 respondents was examined, 46 of which were male and 65 female, with an average age of 40.05 years. The results were collected by specially compiled questionnaire and analyzed with respect to the question type and the area covered by the questions.

Results: Analysis of the results suggest that the general population thinks that they are well acquainted with the nursing profession and know the scope of work for nurses involved in prevention and promotion of health. Most respondents believe that nurses should independently carry out health promotion and prevention activities and that they should be more appreciated in society.

Discussion and conclusion: The general population is well acquainted with the nursing profession as well as the scope of work of nurses involved in prevention and promotion of health. We can conclude that there is a positive image of the profession in the general population. However, for a more detailed analysis and a firm conclusion, it is necessary to continuously monitor the perception of the general population on a larger sample and wider territorial area.

Key words: nursing • general population • scope of work • independence

Running head: A real image of nursing profession

Received February 20th 2019;

Accepted February 26th 2019;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Ivana Gusar, Sveučilište u Zadru, Odjel za zdravstvene studije, Splitska 1, 23 000 Zadar, Hrvatska, University of Zadar, Department of health studies, Splitska 1, 23 000 Zadar, Republic of Croatia • Tel: +385 091315 6785 • E-mail: igusar@unizd.hr

Uvod/Introduction

Stalni izazov za sestrišnu profesiju jest slika o sestrištva u općoj populaciji. Javna slika o sestrištva kao profesiji i medicinskim sestrama predstavlja stalni izazov za sestrišnu profesiju [1]. Slika sestrištva kontinuirano se tijekom vremena mijenja, a promjene se događaju pod utjecajem mnogih čimbenika. Tako se i danas, u 21. stoljeću, medicinske sestre susreću s problemima proizašlim iz prezentacije sestrištva u javnosti. Nerijetko je u medijima prisutna ste-

reotipna prezentacija medicinske sestre u odnosu na realnu poziciju [2]. Iako je stereotipna prezentacija medicinskih sestara češće prezentirana u američkoj sestriškoj literaturi, procesi globalizacije učinili su je dostupnom i u Republici Hrvatskoj [2]. Prema navodima citiranih autora, prikaz sestrišne profesije ističe se kroz sestrišnu skrb kao dio inferiorne medicine [3]. Zbog čestih i mnogobrojnih negativnih okolnosti u kojima se zdravstveni sustav danas nalazi,

a samim time i medicinske sestre, potrebno je pronalaziti načine za promicanje i osnaživanje istinske i stvarne slike sestrinstva te djelokruga rada sestrinske profesije. U Republici Hrvatskoj sve donedavno nije se posvećivala odgovarajuća pozornost promociji sestrinske profesije [4], pa tako ni djelokrugu rada medicinskih sestara. Međutim, danas, kad su sve češći opisi i nastupi medicinskih sestara u medijima, postajemo svjesni potencijalnih načina za prezentaciju, izgradnju i poboljšanje slike sestrinstva, kao i za upoznavanje javnosti sa sestrinskom djelovanjem. Samim time dolazi i do neutralizacije prisutnih stereotipa. Svaka profesija koja želi ostvariti i ojačati svoj društveni status, treba osluškivati stvarne potrebe ljudi i otvoreno informirati ljude o svom djelokrugu rada i svojim aktivnostima.

Kao što su potrebe ljudi različite, tako i svaki čovjek neovisno o svojoj dobi i demografskim karakteristikama ima jedinstveno mišljenje o nekom ili nečem, o nekom pojmu, temi, osobi, stvari ili situaciji, o svemu što se na bilo koji način pojavljuje u njegovu životu [5]. Mišljenje je jedinstveno zbog osobne različitosti koju kreira mnogo čimbenika. Prema publiciranim rezultatima relevantnih istraživanja, znatan utjecaj na formiranje mišljenja ima sredina u kojoj pojedinac živi, ali i sve ono što ga okružuje.

Za razliku od Republike Hrvatske, druge razvijene zemlje istražuju mišljenje o sestrinskoj profesiji u općoj populaciji. Tako Donelan i suradnici navode kako opća populacija iznimno cijeni medicinske sestre i njihovu profesiju u Sjedinjenim Američkim Državama [6], a Manninen navodi kako opća populacija u Finskoj smatra medicinske sestre i sestrinsku profesiju dobro educiranom i uglednom [7]. Za svaku profesiju, pa tako i sestrinstvo, nužno je da opća populacija spozna realnu sliku o njoj kako bi znala kakav je njezin javni status i kako bi, shodno tomu, definirala ciljeve i aktivnosti koji će pomoći u njihovu ostvarenju. Unatoč dosada provedenim istraživanjima u Republici Hrvatskoj, koja su prikazala percepciju zanimanja medicinske sestre u javnosti [8], te percepciju sestrinske profesije među studentima sestrinstva ili zaposlenima [2,9] ne opisuju se podatci koji prikazuju mišljenje opće populacije o statusu sestrinske profesije u Republici Hrvatskoj. U fokusu ovog istraživanja bio je djelokrug rada medicinskih sestara povezan s općom populacijom, a koji se odnosi na edukaciju stanovništva te promociju i prevenciju bolesti [10,11].

Osnovni je cilj rada prikazati realnu sliku sestrinstva u općoj populaciji te ispitati stupanj znanja i mišljenje opće populacije o djelokrugu rada i razini samostalnosti medicinskih sestara. Rezultati će osigurati podatke za planiranje budućih aktivnosti u svrhu promocije sestrinske profesije i podizanja razine znanja o sestrinskoj profesiji.

Materijali i metode/Materials and methods

U istraživanje je uključen slučajni uzorak 111 dobrovoljnih i anonimnih ispitanika prosječne dobi 40,05 godina ($SD=17,45$). Uzorak ispitanika sastojao se od 46 (41,4%) muškaraca i 65 (58,6%) ispitanica ženskog spola. Koristio se upitnik koji je sadržavao 16 pitanja, a koji je izrađen za potrebe ovog istraživanja. Upitnik je obuhvaćao demografske podatke (dob, spol, obrazovanje) te 13 pitanja zatvore-

nog tipa s ponuđenim odgovorima (7 pitanja s 2 moguća odgovora; 6 pitanja s 3 moguća odgovora). Dio upitnika (7 pitanja) ispitivao je percepciju o djelokrugu rada medicinskih sestara i razini njihove samostalnosti, dok se drugi dio (6 pitanja) odnosio na općenitu percepciju sestrinske profesije. Nakon obrazloženja svrhe i cilja istraživanja, ispitanicima koji su dali dobrovoljni pristanak za sudjelovanje u istraživanju podijeljen je anketni upitnik. Ispitanici su anketni upitnik ispunjavali samostalno i anonimno te ga zatim predali istraživaču.

Rezultati/Results

Analiza dobivenih rezultata provedena je uz pomoć programa Statistica Software 13. Pri obradi podataka korišteni su deskriptivni podaci. Najveći broj ispitanika, njih 46 (41,4%) imao je srednjoškolsko obrazovanje, kako se i očekuje s obzirom na demografske podatke Republike Hrvatske dostupne u podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske [11], dok je najmanji broj ispitanika pripadao skupini s poslijediplomskim obrazovanjem, također

TABLICA [1] Prikaz ispitanika s obzirom na stručnu spremu (N=111)

Razina obrazovanja	Broj ispitanika	Postotak %
Osnovna škola	7	6,3
Srednja škola	46	41,4
Prediplomska razina obrazovanja	18	16,2
Diplomska razina obrazovanja	36	32,4
Poslijediplomska razina obrazovanja	4	3,6
Ukupno	111	100,0

sukladno očekivanjima i dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku [11] **[Tablica 1]**.

Nakon obrade demografskih podataka ispitanika pristupilo se analizi podataka vezanih uz odgovore ispitanika o djelokrugu rada medicinskih sestara i njihovoj razini samostalnosti. Na pitanja su ponuđena dva moguća odgovora (da, ne). Rezultati odgovora na svako pojedino pitanje prikazani u tablici **[tablica 2]**.

Najveći broj potvrdnih odgovora ispitanici su dali na pitanje *Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi promociju zdravlja?*, dok je najmanji broj potvrdnih odgovora zabilježen na pitanju *Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi sistematske preglede?*

Nadalje u tablici **[tablica 3]**, prikazana je frekvencija odgovora anketiranih ispitanika na pitanja koja su imala ponuđena tri moguća odgovora, a odnosila su se na općenitu percepciju sestrinske profesije.

Kako je vidljivo iz tablice **[tablica 3]**, najveći broj potvrdnih odgovora ispitanici su dali na pitanje *Smatrate li da se medicinske sestre trebaju više afirmirati u društvu?*

Tablica [2] Prikaz frekvencije odgovorena pitanja o djelokrugu rada i razini samostalnosti medicinskih sestara (N=111)

Pitanje:	Frekvencija odgovora		Postotak%
Jeste li upoznati s poslovima medicinske sestre?	Da	93	83,3
	Ne	18	16,2
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi promociju zdravlja?	Da	102	91,9
	Ne	9	8,1
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi sistematske preglede?	Da	69	62,2
	Ne	42	37,8
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi prevenciju bolesti?	Da	85	76,6
	Ne	26	23,4
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi edukaciju zdrave i bolesne populacije?	Da	89	80,2
	Ne	22	19,8
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi nadzor nad kroničnim bolesnicima?	Da	85	76,6
	Ne	26	23,4
Mislite li da bi medicinske sestre trebale samostalno provoditi prevenciju kroničnih bolesti?	Da	80	72,1
	Ne	31	27,9

TABLICA [3] Prikaz frekvencije odgovora na pitanja vezana uz percepciju sestrinske profesije (N=111)

Pitanje:	Frekvencija odgovora		Postotak %
Smatrate li da je posao medicinske sestre u društvu prepoznat i važan?	Da	61	55
	Ne	45	40,5
	Ne znam	5	4,5
Na kojoj bi razini obrazovanja trebala biti medicinska sestra po Vašem mišljenju?	Srednja stručna sprema	44	39,6
	Prediplomski studij	50	45
	Diplomski studij	17	15,4
Koja je, po Vašem mišljenju, važnost i uloga medicinske sestre u društvu?	Mala	10	9
	Srednja	10	9
	Velika	91	82
Smatrate li da se medicinske sestre trebaju više afirmirati u društvu?	Da	102	91,9
	Ne	2	1,8
	Ne znam	7	6,3
Kako biste opisali svoja dosadašnja iskustva s medicinskim sestrama?	Pozitivno	89	80,2
	Negativno	6	5,4
	Neutralno	16	14,4
Imate li zdravstvenih poteškoća zbog kojih posjećujete zdravstvene ustanove?	Da	32	28,8
	Ne	62	55,9
	Ponekad	17	15,3

Rasprava/Discussion

Rezultati istraživanja poboljšavaju razumijevanje i percepciju opće populacije o sestrinstvu kao profesiji te o jednom dijelu sestričkog djelokruga rada i samostalnosti u izvršavanju radnih zadataka medicinskih sestara. Budući da je u istraživanje uključen uzorak opće populacije s jednog područja, potrebno se prvo osvrnuti na karakteristike uzorka

kako bi se moglo zaključivati o reprezentativnosti rezultata. Uzorak ispitanika karakterizira veća zastupljenost žena (58,6%) u odnosu na muškarce (41,4%). Prosječna životna dob ispitanika bila je 40,05 godina te je najveći broj ispitanika pripadao skupini sa srednjoškolskim obrazovanjem. Slični rezultati opće populacije opisani su i u drugom istra-

živanjima [7], te se utvrđuje da su dobiveni rezultati sukladni podacima objavljenim u Državnom statističkom ljetopisu, što govori u prilog činjenici da se obzirom na osnovne demografske karakteristike uzorka utvrđuje kako relativno zadovoljavajuće prezentira opću populaciju u Republici Hrvatskoj.

Ispitanici anketirani u učinjenom istraživanju iskazali su vrlo dobro poznavanje poslova medicinske sestre. Čak 93 ispitanika (83,3%) na pitanje *Jeste li upoznati s poslovima medicinske sestre* dalo je potvrđan odgovor. Također, možemo smatrati da su ispitanici upoznati s djelokrugom rada medicinskih sestara koji se odnosi na prevenciju i promociju zdravlja stanovništva, jer na sva pitanja vezana uz samostalnost u izvršavanju radnih zadataka medicinskih sestara u navedenim aktivnostima ispitanici iskazuju visok stupanj potvrđanih odgovora (72,1 do 91,9%). Jedino pitanje iz skupine pitanja koja se odnose na djelokrug rada medicinskih sestara i razinu njihove samostalnosti, a na kojem se bilježi manji stupanj (62,2%) potvrđanih odgovora, odnosi se na samostalno izvođenje sistematskih pregleda, što također ide u prilog dobrom poznavanju djelokruga rada medicinskih sestara i činjenici da navedeni posao nije u samostalnom djelokrugu rada medicinskih sestara. Međutim, broj potvrđanih odgovora na prethodno pitanje potiče na pomisao da jedan dio opće populacije ne vidi zapreku da visoko educirane medicinske sestre samostalno izvršavaju sistematske preglede. Unatoč objavljenim rezultatima provedenih istraživanja, koji pokazuju kako mediji sestrinstvo prikazuju kao sekundarnu profesiju bez odgovornosti, autonomije i sposobnosti odlučivanja [13] i činjenici da mediji imaju znatan utjecaj na formiranje stavova populacije [6,14], naši ispitanici u provedenoj studiji nisu iskazali mišljenje sukladno medijskoj prezentaciji profesije. Većina naših ispitanika (60,4%) smatra da bi obrazovanje medicinskih sestara trebalo biti na razini višoj od srednjoškolskog obrazovanja, što u potpunosti odgovara današnjem trendu obrazovanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj i sve većem broju medicinskih sestara koje pohađaju diplomsku razinu obrazovanja. Možemo zaključiti da su medicinske sestre u Republici Hrvatskoj prepoznale potrebe društva i zdravstvenog sustava te svoje obrazovanje prilagodile obrazovanju u razvijenim europskim zemljama [15]. Nadalje, dobiveni rezultati upućuju da je prisutno mišljenje o velikoj važnosti medicinskih sestara u društvu (82%), ali unatoč tomu 50 ispitanika, odnosno, 45% smatra da medicinske sestre u društvu nisu adekvatno prepoznate, te gotovo svi ispitanici (91,9%) navode kako se medicinske sestre trebaju više afirmirati u društvu. Iako ovi rezultati upućuju na dobro poznavanje

djelokruga rada medicinskih sestara i sestrinske profesije, kod građana Republike Hrvatske ne postoji jasna svijest o tome. Mogući razlog ovakvih rezultata sve je češće pojavljivanje i sudjelovanje medicinskih sestara u mnogobrojnim javnozdravstvenim aktivnostima, ali i činjenica da su medicinske sestre nedovoljno zastupljene u medijima [14] te stoga još nema jasne percepcije opće populacije.

Prednost je ovog istraživanja što je anketirana opća populacija koja većinskim dijelom nije pripadala skupini koja ima znatne zdravstvene poteškoće (71,2%), pa zaključujemo da svoje odgovore nisu bazirali na osobnim iskustvima, nego na stvarnoj predodžbi sestrinske profesije u općoj populaciji. Iako je 80,2% ispitanika odgovorilo da su njihova dosadašnja iskustva s medicinskim sestrama pozitivna, što je također suprotno stereotipima prisutnim u javnosti [2], s obzirom na prije publicirane rezultate pretpostavljamo da iskustva nisu bila vezana uz vlastito zdravstveno stanje tj. osobne zdravstvene poteškoće.

Nedostatak provedenog istraživanja odnosi se na relativno malen broj uključenih ispitanika i provođenje istraživanja na ograničenom području.

Buduća istraživanja koja bi ispitivala percepciju javnosti opće populacije u odnosu na sestrinsku profesiju potrebno je provesti na većem uzorku, u više različitih područja Republike Hrvatske, te uporabom međunarodno validiranih upitnika.

Zaključak/Conclusion

Temeljem analize rezultata možemo zaključiti da je opća populacija dobro upoznata s djelokrugom rada medicinskih sestara i razinom njihove samostalnosti. Djelokrug rada medicinskih sestara koji se odnosi na edukaciju, promociju zdravlja i prevenciju bolesti dobro je prepoznat u općoj populaciji. Unatoč čestim oprečnim mišljenjima medicinskih sestara, kod opće populacije na ispitivanom području uglavnom je prisutna pozitivna slika o profesiji medicinskih sestara, kao i o razini njihove samostalnosti i djelokrugu rada medicinskih sestara. Potrebno je i dalje kontinuirano pratiti percepciju sestrinske profesije u javnosti. Rezultati ovog istraživanja korisni su za sve medicinske sestre jer jasno pokazuju realnu sliku profesije te, potvrđujući pozitivan smjer, dodatno motiviraju medicinske sestre.

Nema sukoba interesa

Authors declare no conflict of interest

Literatura/References

- [1] Koo M, Lin S. The image of nursing : A glimpse of the Internet. *Japan Journal of Nursing Science*. 2016;
- [2] Čukljek S, Smrekar M, Ledinski Fičko S, Vesna K. Razlike u percepciji sestrinstva između studenata sestrinstva i zaposlenih medicinskih sestara. *JAHŠ [Internet]*. 2015;1(1):35–42. Dostupno na: [file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/JAHŠ_1_1_Cukljek_Razlike_u_percepciji_sestrinstva \(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/JAHŠ_1_1_Cukljek_Razlike_u_percepciji_sestrinstva (1).pdf). Datum pristupa: 01.02.2019.
- [3] Price SL, Hall M, Angus E, Peter E. Choosing nursing as a career : a narrative analysis of millennial nurses ' career choice of virtue. *Nursing Inquiry*. 2013; 20(4):305–16.
- [4] Benceković Ž, Benko I, Režek B, Grgas-Bile C. The role and promotion of nursing. *Acta Clinica Croatica*. 2016;55:271–8.
- [5] Marković M. Identitet suvremenog sestrinstva s osvrtom na percepciju profesije u javnosti. *Diplomski rad. Sveučilište Sjever*; 2018. Dostupno na: <https://repositorij.unin.hr/islandora/object/unin%3A2079>. Datum pristupa: 31.01.2019.

- [6] Donelan K, Buerhaus P, DesRoches C. Public Perceptions of Nursing Careers: The Influence of the Media and Nursing Shortages. *Nursing Economic*. 2008;26(3).
- [7] Manninen E, Med R. Changes in nursing students' perceptions of nursing as they progress through their education. *J of Advanced Nurs*. 1998;390–8.
- [8] Gavranić D, Iveta V, Sindik J. Perception of the nurse profession in general population. Uvod / Introduction. *Sestrinski glasnik*. 2015;115–20. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/140793>. Datum pristupa: 01.02.2019.
- [9] Čukljek S, Karačić J, Ilić B. Stavovi studenata 3. godine studija sestrinstva o sestrinstvu u Hrvatskoj danas. Zagreb: Zdravstveno veleučilište Zagreb; 2011. p. 169–71. Dostupno na: http://www.academia.edu/789622/Stavovi_studenata_treće_godine_studija_sestrinstva_o_sestrinstvu_u_Hrvatskoj_danas. Datum pristupa: 02.02.2019.
- [10] Zakon o sestrinstvu. Narodne novine 121/03,117/08,57/11.Republika Hrvatska.
- [11] Šepec S. Kompetencije medicinskih sestara opće zdravstvene njege. Zagreb: Hrvatska komora medicinskih sestara; 2011. Dostupno na: http://www.hkms.hr/data/1316431477_292_mala_kompetencije_18062011_kompletno.pdf. Datum pristupa: 28.01.2019.
- [12] Državni zavod za statistiku. Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2015. godini [Internet]. 2016. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/07-01-04_01_2016.htm. Datum pristupa: 01.02.2019.
- [13] Sánchez-Gras S. Imagen de la enfermería a través de la prensa escrita ¿necesitamos visibilizar los cuidados enfermeros? *Nursing's image in the press*. *Cultura de los Cuidados*. 2017;
- [14] Lupieri T. Prikazivanje sestrinstva na informatičkim portalima u RH. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu; 2014. Dostupno na: <https://repositorij.mef.unizg.hr/islandora/object/mef:477/preview>. Datum pristupa: 04.02.2019.
- [15] Europski parlament i vijeće Europske unije. Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija. 2005 p. 125–245.